

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	side 2
Hvad betyder julen egentlig?	side 3
Jul på landet	side 4
De vestindiske Øer og dansk landbrug	side 7
Kongestensgården og Lykkensgård avlscenter på Røsnæs	side 8
Et brev til St. Thomas	side 10
Tolerance	side 13
Nyt fra kredsene	side 14
Kommende kredsaktiviteter	side 16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgårdsforening

December 2016 - januar 2017

Nr. 445 - 74. årgang

Hellebækgård ved Helsingør

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

www.slaegtsgaardsforeningen.dk

Kasserer:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
E-mail: imhan@post.tele.dk

Medlemsadministrator:

Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 21 62 20 88, e-mail iwibholm@gmail.com

Ejendomsrådgiver:

Chefkonsulent
Michael Munthe Fog
Landboforeningen Gefion
Fulbyvej 15, 4180 Sorø
tlf.: 57 86 53 00
mmf@gefion.dk

Ejendomsrådgiver
Peter Christensen. LMO.
Asmildklostervej 11. 8800 Viborg.
Hoved tlf. 7015 4000
Tlf. 8728 2568. Mobil 3092 6269.
Mail PEC@lmo.dk - Web www.lmo.dk

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gunhild Olesen Møller,
»Bronzehave«,
Strædet 38, 7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
gunhild.olesen.moller@rn.dk

Næstformand:

Karen Jacobsen
Melbyvej 3, 5610 Assens
tlf. 64 71 23 60
kj@osterbygaard.dk
(Formand: Fynskreds)

Jens Brogaard Jensen

»Maglehøjgård«,
Hammerbakke 3, 4050 Skibby
tlf. 47 52 99 18
jensbjensen@privat.dk
(Formand: Nordsjællandskreds)

Mogens Frigaard,

»Frigård«,
Yppernemøllevej 10, Nyker,
3700 Rønne,
tlf. 56 96 30 02
mogens.frigaard@dlgtele.dk
(Formand: Bornholmskreds)

Karen Andersen,

»Baungård«,
Vollerupvej 70, 4400 Kalundborg
tlf. 59 50 20 13
ok@dlgpost.dk
(Formand: Vestsjællandskreds)

Knud Pedersen

»Kildemosegård«,
Egeskovvej 18, 4700 Næstved
tlf. 55 44 51 17
kgkildemosegaard@privat.dk
(Formand: Sjælland Syd.)

Hans Jørgen Hansen

»Bregnholt«,
Adelgade 88, 4880 Nysted.
Tlf.: 54 86 42 22.
bregnholtpc@hotmail.dk
(Formand: Lolland/Falster kreds)

Gunnar Kloppenborg-Skrumsager

»Lilteip«,
Terpvej 24, Øster Lindet,
6630 Rødding
gunnar@lilteip.dk
(Formand: Haderslevkreds)

Chr. A. Krogh

Majbølvej 17, 6470 Sydals.
tlf. 74 41 53 12
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Jens Ulrik Tarpgaard

»Tarpgård«,
Tarpvej 13, Vedersø, 6990 Ulfborg,
tlf.: 21 42 13 83
ju@tarpgaard.com
(Formand: Ringkøbingkreds)

Steffen Buch Juul

»Jærgård«,
Hølundvej 6, Hølund, 7100 Vejle.
Tlf: 75 86 54 93.
svend-juul@hotmail.com
(Formand: Vejlekreds)

Vibeke Binnerup

Grenåvej 281, 8963 Auning
6072 5568.
Vibeke@vestdjursnet.dk
(Formand: Århuskreds)

Gunhild Olesen Møller,

»Bronzehave«,
Strædet 38, 7990 Øster Assels.
Mobil 23 32 92 10.
(Formand: Midtjysk kreds)

Mads P. Christensen

»Als Nygaard«,
Petersborgvej 11, Als,
9560 Hadsund
Tlf. 21555950
mathy@postkasse.net
(Formand: Himmerlandskreds)

Niels Ole Volhøj

»Volhøj«,
Bettevej 38,
V. Tversted, 9881 Bindslev
tlf. 40 89 74 92
enovolhoj@mail.dk
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

En ny borgerlig regering har netop præsenteret sig. Den smalle Venstre regering er fortid. Nu er der tre partier, der skal samarbejde. De nødvendige mandater for at få en fælles politik gennemført skal findes uden for regeringen og de mandater vil også have indflydelse. Forståelsen fra lovgivernes side for landbrugets rammevilkårs store betydning har ind i mellem været svært at få øje på. Set fra landbrugets side har 2016 været et turbulent år. Landbruget fik lov til at bruge mere gødning, men her på det seneste er der kommet skærpede krav om flere efterafgrøder. Et skridt frem og to tilbage. Krisen er lang fra overstået i erhvervet og konkurrencen har et alarmerende omfang og mange landbrug er truet på deres eksistens. Endnu engang trækker konkursen i en stor landbrugsbedrift overskrifter og ryster en bank. Der er sat ufatteligt mange penge til i de senere år og der er kun de tilbageblevne til at betale fremadrettet.

Som I nok har set her i de seneste numre af Slægtsgården har foreningen søgt frivillige til at hjælpe med de administrative opgaver, en opgave bestyrelsen har overdraget til forretningsudvalget at få på plads inden udgangen af år 2016. Eftersom Inger Hansen i august 2015 havde meddelt at hun ville stoppe med udgangen af år 2016 skulle der findes andre løsninger. I sommer fik vi en henvendelse fra Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12. 4930 Maribo, der tilbød at hjælpe med medlemsadministrationen. Forretningsudvalget var glad for henvendelsen og takkede ja. Så her til januar 2017 skal alle henvendelser vedrørende ind- og udmeldelser gå til Inger Marie Wibholm, samt ligeledes adresseændringer. Kontingentet vil også blive opkrævet af Inger Marie Wibholm som har e-mail iwibholm@gmail.com og telefon 5478 0902 og 2162 2088. Opkrævningen vil foregå per mail til de der har afleveret e-mail og per brev til de øvrige. Ellers udsendes der ikke breve fremadrettet, men alle aktiviteter vil fremgå af bladet Slægtsgården. Det betyder at deadlines skal overholdes og de vil fremgå af bladet Slægtsgården. Inger Hansen har her i efteråret meddelt at hun har fortrudt sin beslutning om fratredelse med udgangen af år 2016. Det har forretningsudvalget taget til efterretning. Forretningsudvalget har forespurgt Inger Hansen om hun ville fortsætte som kasserer og det har hun efterfølgende sagt ja til.

Slægtsgårdsforeningen er i gang med at anskaffe nogle it-løsninger. Især omkring slægtsgårdsdatabasen skal der ske noget. I skrivende stund er det ikke helt på plads, så det er for tidligt at skrive noget om det, men det vil bl.a. betyde at hjemmesiden deles op så Slægtsgårdsforeningen og Slægtsgårdsarkivet får hver deres hjemmeside. Slægtsgårdsarkivarene skal fremadrettet selv lægge tekster ind på hjemmesiden.

Der skal herfra endnu engang lyde en opfordring til at meddele jeres e-mail adresse til jeres kredsformænd. Deres adresser står andet steds på denne side. Det betyder meget for foreningens økonomi at vi kan gå over til e-mail ved opkrævninger.

Slægtsgårdsforeningen søger stadig en webmaster. Eventuelt en person tilknytning til Slægtsgårdsarkivet, men det er ingen betingelse, da funktionen kan bestrides over alt i landet. Det drejer sig overvejende om at lægge arrangementer fra kredsen ind på hjemmesiden.

Sluttelig ønskes I alle en Glædelig Jul og et Godt Nytår. Samt tak til medlemmer og frivillige for indsatsen i det forløbne år.

Gunhild Olesen Møller

Adresseændringer

bedes meddelt foreningens medlemsadministrator:
Inger Marie Wibholm, Sdr. Boulevard 12, 4930 Maribo.
Tlf. 54 78 09 02 og 21 62 20 88 e-mail iwibholm@gmail.com

Slægtsgårdsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning, tlf. 86 48 48 16
E-mail:
arkiv@slaegtsgaardsforeningen.dk
Åbningstid: onsdag kl. 11-15.

Der er gratis adgang til arkivet,
når man til billetsalget i porten oplyser,
at man kun skal på arkivet.

Arkivarer:

Else Skovbo Jensen
Kløvervej 5, 8850 Bjerringbro.
Tlf.: 86 68 40 47.
Inge Nissen
Tåsingegade 22 st. tv., 8200 Århus N.
Tlf: 86 10 43 31 / 23 74 10 37.

Redaktion:

Ole G. Nielsen
Bøgeparken 25 B
4241 Vemmeløv
Tlf. 24 93 34 12
OleGN@mail.tele.dk

Nr. 446 udkommer omkring
den 1. marts 2017.
Deadline for indlæg 1. februar 2017

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Jannerup A/S
Ndr. Ringgade 70 A
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 52 22
jannerup@jannerup.dk

Hvad betyder julen egentlig?

*Af Ulrik Andersen,
sognepræst i Sønder sø
og Skamby.*

Spørgsmålet blev stillet til mig, da jeg fik opfordringen til at skrive dette lille indlæg i bladet, og umiddelbart tænkte jeg, at det ville da være nemt at besvare. At skrive om Julens betydning måtte jo resultere i en fin teologisk afhandling om underet i Kristi fødsel dengang for længe siden i Betlehem. Jeg var også ved at spidse pennen, men så kom jeg til at tænke nærmere over spørgsmålet, og da indså jeg, at Julens betydning ikke kun handler om teologi og kristendom, men er så meget bredere.

For vel er Julens oprindelse fortællingen om Jesu fødsel, og Julen lever også kun i vores bevidsthed her så mange år senere, fordi Guds komme til verden i skikkelse af et menneske er så afgørende og skelsættende, at det faktisk ikke rigtig er til at forstå. Men Julens betydning er også på det historiske, det sociale og det økonomiske plan rigtig stor, og det ville være forkert af mig blot at forbigå disse aspekter. Så med udgangspunkt i den fantastiske beretning om Guds kærlighed til os mennesker, der er så stor, at Han ikke vil lade os leve alene her i verden uden hjælp og vejledning, må vi også brede os længere ud.

Historisk har Julen gennem århundreder været den begivenhed i løbet af året med flest traditioner tilknyttet. På alle gårde rundt i hele landet skal vi såmænd ikke mange generationer tilbage, førend der er levende beretninger om slagtning, bagning, brygning, pyntning og højtidelighed. Mange kan med varme og glød i stemmen fortælle med på historierne om de traditionelle familiebesøg, hvor båndene mellem slægtens led bliver knyttet stærkere, og børnene fik

minder for livet. Jo, historisk har Julen en umådelig stor betydning for os alle, for den har om noget været med til at forme os som mennesker og som slægt.

Også på det sociale område er det svært helt at beskrive Julens betydning. Julen griber her ind på snart sagt alle områder i samfundet. I Julen rykker vi lidt tættere sammen, når indsamlingerne til julehjælp år efter år slår alle rekorder. Vi danskere er for en stor dels vedkommende meget villige til at give af vores overflod til dem, der sidder i nød og ikke kan give børn og familien en rigtig jul. Vort kristne sindelag med den grundlæggende omsorg for næsten viser sig særligt tydeligt i Julen, og som præst kan det kun glæde mig, at det ligger så dybt i os, at andre menneskers værd er noget vi kerer os om.

Vi mødes til juleafslutninger i skoler og børnehaver, til fritidsaktiviteter og i foreningslivet. Vi bruger tid på at spise æbleskiver og drikke gløgg med hinanden, selvom vi har masser af andre ting at bruge tiden på. I de timer vi sidder dér sammen, hygger vi os. Vi knytter bånd, får talt med hinanden og opbygger måske nye relationer. Jo, Julen har en nærmest ubeskrivelig betydning også på det sociale område.

Ved nærmere eftertanke er det intet mindre end fantastisk at Den Almægtige Gud i sin visdom har givet os Julen som anledning til alle disse gode traditioner og sammenkomster. At Jesus kom til verden for 2000 år siden har betydet meget for vores syn på Gud, på samfundet, på næsten og os selv, for det har dannet den kristne tro, der ligger som et fundament under os. Men Julen betyder så meget mere end det. Ja, jeg vil vove den påstand, at Julen er med til at forme os som mennesker hele året igennem.

Hermed de bedste ønsker om en glædelig jul!

JENS OG ANNA JENSENS FOND

Dansk Slægtsgårdsforening administrerer Jens og Anna Jensens Fond,
der uddeler rejselegatertil unge, der vil uddanne sig
i teoretisk eller praktisk landbrug i udlandet.

Legatportioner på 5.000 og 10.000 kr. uddeles til ansøgere,
der for at komme i betragtning, er i udlandet mindst 6 eller 8 måneder.

Ansøgning sendes til:
Carl Martin Christensen,
Rugvænget 5,
5400 Bogense.

Jul på Landet

Inger Marie Johansen fortalte i 1933 hvorledes Julen foregik paa en Bondegaard hvor hun tjente som Lille-Pige i 1859-60 hos Gmd. Pær Pæsen i Tveje Merløse (ved Holbæk). Nedskrevet 1947 af folkemindesamler Andrea E. Sørensen (Adr. Lille Grandløse Holbæk)

Arkivar Inge Nissen, Dansk Slægtsgårdsarkiv har fundet denne beretning, og skrevet indledningen.

Indledning

Inger Marie var født 16. juli 1845 i Grandløse, datter af husmand og daglejer Lars Larsen og Karen Jensdatter. I Folketælling 1850 for Grandløse sogn er der i familien 3 ældre søstre og en lillebror. Ved folketælling 1860 er hun tjenestepige i Tveje Merløse Sogn hos gårdejer Peder Pedersen, det må være den Pær Pæsen, der nævnes i hendes fortælling om julen 1859/1860, han er 71 år og enkemand, hans datter Ane på 36 år er husholderske, der er desuden en tjenestepige på 22 år og 3 tjenestekarle, den ene er husfaderens søn.

Den 6. december 1870 gifter Inger Marie sig i Grandløse kirke med Hans Johansen, der er født 6. februar 1846, han arbejder i Tjebberup i Grandløse sogn. Ved folketælling 1880 er de flyttet til Ågerup sogn, hvor Hans er født, han er jernbanearbejder. De får 5 børn: 3 sønner, hvoraf den ældste kun bliver 6 år, og 2 døtre. De ældste børn er født i Grandløse og de yngste i Ågerup. Hans Johansen dør 13. december 1886, da var han baneformand, deres sidste fælles bopæl var i Bredetved i Ågerup sogn. Ved Folketælling 1901 bor Inger Marie fortsat i Bredetved, hun ernærer sig ved lugning på planteskolen, og hun bor sammen med en af sine døtre, der får fattighjælp, og et barnebarn på 1 år. FT 1906 ernærer hun sig ved at arbejde i skoven. 1912 er den ene af hendes sønner flyttet til København, hvor han er sporvognkonduktør.

1930 står hun som aldersrentenyder. Hun er flyttet tilbage til Grandløse. Her har folkemindesamler Andrea Sørensen så besøgt hende og hun har fortalt om arbejdet i en landhusholdning op mod jul mere end 70 år tidligere. Hun døde 90 år gammel 26. april 1936 og blev begravet i Ågerup ved siden af sin mand, der var død 50 år tidligere.

Beretningen

For Kvindfolkene var December Maaned den travleste Tid paa hele Aaret. Saa skulde der vaskes, slagtes, brygges og bages, gøres rent, skures og pudses.

En **Storvask** ved Vintertid gik ikke den Gang som en Leg, man kviede sig ved at tænke paa det. Men det skulde gøres. Vaske- og Vridemaskiner kendte man ikke, ja mange tillod ikke en Gang, at Tøjet blev vasket paa en Valkhæk. Man maatte staa og gnide Tøjet mellem Hænderne til det blev rent. Man brugte Lud lavet af Bøgeaske, den var skrap, der gik Huller på Hænderne. Men det værste af det hele på en Frostdag var Skylningen, mange havde det ved sig, at Tøjet skulde skylles i Aa- eller Mosevand, det var blødere end Brøndvandet. Ja selv om der skulde hugges Hul i Isen. Det blev altid sent før Vasken var tilende. Sommetider maatte en Dreng med ud for at holde en Lygte, medens Skylningen stod paa. Det var besværligt, Tøjet frøs sammen til sidst, og ens saarede og medtagne Hænder værkede af Kulde, Frosten bed dobbelt i een, naar man den hele Dag havde staaet i Em og Hede.

Efter Hjemkomsten stilledes Tøjet ind i Bryggerset. Næste Morgen blev det hængt til Tørre paa Hække og Buske i Haven.

Var Tøjet endelig blevet tørt, blev det lagt sammen til Mangling. Mange aner vel ikke, hvorledes dette gik for sig, men de fleste har da set en Manglefjæl [Manglebræt], til denne hørte en Manglestok, hvorover Tøjet rullede. Stokken blev lagt på Enden af et stærkt Bord, saa løftede man med begge Hænder Manglefjælen højt op og med al Kraft lod den falde ned paa Manglestokken og lod den hvile der samtidigt med, at man gav den et Skub saa den rullede under Vægten henad Bordet, hvorefter man førte den tilbage til Udgangspunktet og foretog denne Bevægelse indtil Tøjet var glat og pænt. At stryge var noget besværligt, man hededes Strygeboltene i Ilden og satte dem ind i Strygejer-net, man havde flere Bolte til samme Jern at Heden kunne vedligeholdes.

Man havde den Gang den Tro, at Vasketøj ikke maatte hænge ude Julenat, thi det hed: Den der klæder Gærder i Jul, vil komme til at klæde Lig inden Aaret er omme. Med Gærder mentes Risgærder, der den Gang meget brugtes om Haver og hvorpaa man hængte Tøjet til Tørre. Tøjsnore brugtes ikke.

Ølbrygningen foregik næsten altid før Bagningen, saa havde man ny og god Gær til Julekagen. Men førend man kunde brygge, maatte man sørge for Malt og Humle. Malten var fremstillet af Byg paa en særlig Maade, og naar den blev tør, skulde den til Mølle og males. Øltræerne og Bryggerkarrene skulde skoldes og renses, Karstol, Tappekar, og en Visk Rughalm skulde lægges i Bunden om Tappestaven, dette skulde være i Beredskab. Den Dag blev der brugt Masser af kogende Vand. Øllet stod i et stort Kar Natten over for at gæres. Næste Dag blev Gæren skummet af, og Øllet tvillet på Træerne, der laa paa Bukke i Ølkammeret, senere blev Spunshullet klinet til med Ler for at holde Luften ude. Juleøllet blev gerne lavet noget bedre end Hverdagsøllet.

Saa kom **Bagningen**. Mandfolkene skulde i Tide sørge for at have tærsket Rug til Bagningen, at den kunde komme til Mølle og blive malet. Ogsaa Byg maatte der med, foruden hvad der brugtes til almindelige Gryn skulde der bruges Pølsegryn ved Slagtingen, og til Kage og Æbleskiver skulde der bruges Bygmel. Hvedemel var sjældent. Brugte man ikke Risengryn til Grøden de Højtidsaftener, maatte man have skallet noget Byg til Bankebyggryn. Op imod Julen var der altid en forrygende Travlhed paa Møllerne, traf det ind med Vindstille, voldte det meget Besvær.

Naar Møllelæset kom hjem maatte Pigerne til at sigte Rugmelet. Det fine Mel skulde der bages Sigtebrød af, og der skulde meget til, ikke alene det, man beregnede til at bruge i Gaarden under Højtiden, men Tjenestefolkene og Husmanden skulde have hver sin Julekage, nogen kaldte det Julerente. Det hed sig, at Storpigen skulde have saa stort et Brød, som hun kunde slaa op – det kunde blive paa

en Skæppe Mel eller en 16 Pund. De andre Julekager var gerne paa 12 Pund Stykket.

En Morgen maatte Kvinderne særlig tidligt op, der skulde æltes Brøddejg. De store Dejgtrug stillede frem, Melsækkenes Indhold styrtedes i, og Vand og Surdejg kom til, dog kunde man bruge Mælk til Sigtebrødene, der til Julefesten dannedes som runde Kager. Næste Nat var man igen tidligt oppe, da skulde Brødene lægges – formes – og Ovnen, den store Lerindretning, skulde hedes. Ved Juletid kunde man ikke nøjes med een Bagning, flere maatte der til. Fik man ikke bagt Søsterkage i Ovnen, kunde der bages i dybe Kobberkasseroller med et tætsluttende Laag til paa Gløder paa Fyrstedet.

Der var nu ikke altid saa lige til med det Fyr – det var jo ikke som et Komfur, men kun et muret Stød under den store aabne Skorsten. Her var ingen Rist, men Ilden brændte oven paa den flade Mur, man havde nogle Jern-Trefode til at sætte over Ilden, og her stillede saa en Pande eller Gryde. Ellers hængte man Grydehanken paa en Jernkrog, der hængte ned fra en Tvær-Jernstang oppe i Skorstenen, saa blussede Ilden op omkring Gryden. Men her spillede Vejret meget ind, i Storm kunde Vinden kule ned i Skorstenen, Røgen slog ud i Køkkenet, saa det rev i Øjnene, saa var det slemt at staa ved Fyrstedet og passe Maden. Sod og lignende kunde rive sig løs, og man maatte da, naar man rørte i Gryden, holde et Laag, som beskyttede mod at nogen Urenhed faldt med i Maden.

Man forvarede Ild fra den ene Dag til en anden. Om aftenen før Sengetid ragede man Gløderne sammen, lagde nogle Tørv paa og dyngede Aske over, saa Lufttrækket holdtes ude, saa var der Ild til om Morgen. Dog kunde det slaa fejl, at Ilden gik ud. I Stedet for at slaa Ild med en Flintsten og Staal, foretrak man at løbe over til Naboen for at laane Ild, man havde en gammel Træsko som man holdt i Hælen, eller en lille Gryde med Hank til at have Gløderne i. Oppe i denne aabne Skorsten hængte man saa Flæsk og Pølser til Røgning. Til Slut for at give Røgvarerne den rette Smag røg man med særlige Kviste og Løv. Til at hede

Tveje Merløse kirke

Vand til Brygning, Vask o.l. havde man indmurede Kobberkedler i Bryggerset, der kunde tage adskillige Spande Vand. Den Gang kendte man ikke til et Petroleumsapparat, eller udenlandsk Brændsel, det var Tørv og Brænde, der fyredes med.

Paa et Gaardsted slagtedes gerne et Par Faar til Mortensdag, og undertiden ogsaa en Gris. At Faarene slagtedes, var ikke alene for Kødets Skyld, men man brugte Tællen til Lys, det var nødvendigt den Gang selv at forsyne sig med denne Nødvendighedsartikel. Tællelysene var mest brugt ved festlige Lejligheder. Til Hverdag brugtes Tranlampen.

Den store **Slagtning** af Svin var altid til Julen, saa slagtedes der Svin saa man havde Sulevarer Aaret rundt, fersk Sulemad var en Sjældenhed paa andre Aarstider, man hentede sit Forbrug fra Sulekarret og Røgvarerne. Man lavede Spegepølse, Rullepølse og Medisterpølser, og selvfølgelig kogte man Blodpølse, der smeltedes Fedt af og hældtes op i store Krukker, og man kogte Finker. Den Gang var det ogsaa noget, der hed Pøsegilde, det holdtes en Aften, hvor der var indbudt nogle Bekendte til at sætte Smag paa de gode Sager. Forinden Slagtningen havde man dog haft en Del Smaasysler med at støde Krydderier; Peber blev knust i en Peberkværn. Løg skulde skrælles. Pøsepindene skulde være snittet, de kunde laves af en Pind, der snittedes ud i fine Strimler og tilspidsedes, eller man opsøgte Slaaenbuske og skar de lange Torne fra, og skrabede Barken af og man havde en stærk Pøsepind. Grisesylte lavedes af Hovederne, og den Mad var der megen Brug for, kom der et fremmed Menneske, kom der Mad paa Bordet og her maatte Sylten holde for. Man skulde have kogt Rødbeder, og malet Sennep. Dette gik jo for sig med en Sennepkugle (af Jern) som laa i et Lørfad hvor den hele Sennep var i, saa tog man Fadet paa Skødet og lod Sennepsloppet murre rundt over Frøet til det var knust, dette Arbejde kunde rive i Øjnene, Senneppen var stærk. Der skulde ogsaa i Tide sørges for Indkøb af Sukker, Kaffeboerner, Risengryn og Klipfisk og Krydderierne, hvad man ellers brugte i Husholdningen var af egen gode Tilvirkning. Man skulde have friskbrændt Kaffe til Julen, Bønnerne købtes raa, og de brændtes paa en Pande, og for hver Gang man lavede Kaffe, malede man det fornødne Kvantum paa Kaffemøllen, der den Gang var et uundværligt Husgeraad. Men Kaffen holdt sig meget bedre paa den Maade, end som købt malet, ligesaavel som Krydderierne. Ja – den Gang havde Kvinderne Forstand og Indsigt i mange, mange Ting som nutidens Kvinder ikke gør dem Begreb om, de kan købe alt færdiglavet og har det nemt.

Man skulde passe og gemme Blodpølse til Nytaars Morgen, saa fik hver et lille Stykke deraf paa fastene Hjerte, det var godt for Sundheden hed det, man fik nyt Blod.

Op til Helligdagene kom altid en hel Del Stakler, mest gamle Mennesker og Børn, for at bede om Mad, den Gang var det almindeligt. og medens de til Hverdag blev spist af med en Humpel Grovbrød og en Osteskorpe, eller en Billing Kød eller Flæsk, fik ogsaa de nu af den gode Mad. Overhovedet var der megen Hjælpsomhed over for Fattige og Syge. Saaledes naar vi levnedes noget Søbemad paa de søgne Dage Aaret rundt, blev altid et eller andet trængende Menneske betænkt dermed. I Sygdomstilfælde huskede Gaardkonerne dem, der trængte til Hjælp, eller naar en fattig Kvinde laa i Barselsseng, skiftedes de til at bære Mad til Hjemmet. De huskede, det var saligere at give end at tage – det blev husket, deres Hjælpsomhed blev gengældt paa anden Vis, og det skabte et godt Forhold mellem Mennesker.

Det hængte altid saa vældigt paa med at faa den sidste **Rengøring** til Side, faa Kobber- og Messingtøjet skuret og pudset, Sengehalmen skulde fornyes eller udbedres, alle Vegne skulde der fejtes og slaas Strandsand paa Gulvene, og mange andre Ting skulde foretages. Ting, der var laant hos Naboerne, skulde tilbageleveres, Ovnrager og andre Redskaber til Bagning maatte under Tag, ellers brugte de Underjordiske dem. Mandfolkene skulde ud i Marken efter Plov og Harve, de maatte ikke staa der ude, saa kunde Jerusalems Skomager sætte sig paa dem, det betød Misvækst. De skulde skære Hakkelse, og Seletøjet skulde smøres, den der smurte Seletøj i Julen, skulde smøre Prokuratorerne i Aarets Løb, der vilde blive Tvistligheder. Husbonden gned Køernes Tænder med Sod og Salt for at de ikke skulde blive forgjort ved Trolddom, der skulde rides Kors i Sædbunkerne, og over Døre skulde der stikkes et Redskab af Staal.

Fjerkræet skulde æde af et Sold, hvori der var lagt en Saks eller Kniv, alle Dyrene skulde have godt og rigeligt Foder.

Æbleskiverne havde man bagt **Lillejuleaftensdag**. Saa sang man: "Lillejuleaften maa jeg synges for din Dør, Lillejuleaften saa er Kagen aldrig Tør". Hele Ørebaljer fulde blev der bagt. Æbleskiver blev der budt paa ved hver Lejlighed i Helligdagene, en Kage og en Drik Øl var da det mindste at byde nogen. Ingen maatte bære Julen ud. Rokke og Garnvinde var sat paa Loftet, intet Hjul maatte gaa rundt før efter Helligtrekonger.

Juleaftens Dag lavede min Madmoder en hel Del Madkurve til de fattige Folk i Omegnen. Og naar Dagen gik paa Hæld blev jeg som Lille-Pige sendt i Byen med Madkurvene, og paa hvert Sted, jeg kom ind skulde jeg hilse og ønske Glædelig Jul, og saa skulde jeg spørge om de vilde have Juleaftensnadver eller Middagsmad Juledag, saa kunde de selv vælge. Havde de Tilbud andet Steds fra, kunne det laves, saa de fik varm Mad begge Dage. Maden blev bragt dem i Huset. I Kurven jeg havde med, var gerne et lille Stykke Sylte, et Stykke Flæsk, Æbleskiver, en Stump Sigtebrød og sommetider et Stykke Ost, ellers hvad Huset formaade.

Der i Byen laa der et Hus, der i sin Tid var bygget af et Herskab paa Ladegaarden, der var fire smaa Lejligheder, Friboliger. Her var jeg inde hos en Mand, og jeg husker, at min Madmoder altid lagde en Flaske med Brændevin til hans Part. Den Gang var det billigt, og alle Mænd brugte da en Snaps til Maden, det var betænksomt af Konen, Manden havde ikke Raad til at skaffe sig dette.

Paa samme Tidspunkt, som jeg blev sendt i Byen med Mad, blev en Karl fra hver Gaard i Byen sendt over til Kirken for at ringe Julen ind, de skiftedes saa til Arbejdet. Det var under Kirkeklokkens Kimen jeg bar Julekurvene ind til de fattige Mennesker, der kunde græde af Glæde over den velsignede Mad.

Naar Karlen kom fra Kirken, og jeg fra Byen, var alt Arbejde i Gaarden endt. Folk var blevet vasket og hæget, pæne og rene gik man ind i Stuerne og samledes om Nadverbordet. Maden var Risengrød med stort Smørhul i, Sukker og Kanel drysset over Grøden, der var sødt Øl at dyppe til. Vi spiste alle af Fade, der stod paa Bordet. Eftermaden var kogt Klipfisk med smeltet Smør og Sennepssovs til samt Sigtebrød (ikke Kartoffler). Det var den Gang god Fest-og Gildesmad.

Naar alle var mætte blev der sagt velbekomme, og Tjenestefolkene, Husmanden og Hyrdedrengen var indbudt til Julenadver, de gik alle hen og tog Husbond og Madmoder i Haanden og sagde Tak for Mad og Glædelig Jul. Saa blev

der taget af Bordet og stillet til Side, naar Kvindfolkene var færdige, satte de sig ind i Stuen. Juleevangeliet kunde læses af en, eller flere. Julesalmer sunget, undertiden havde Manden ogsaa købt en Almanak med Fortællinger i, og en saadan Historie kunde da læses højt, det var en hel Begivenhed i hin Tid, hvor der kun var saa lidt Læsning.

Aviser var jo ikke helt ukendt, men der var jo en fire-fem Familier om hver Avis og de var kun smaa. Der var gerne sat et par Tallerkner med Pebernødder ind paa Bordet, og der var megen Morskab med at gætte, hvor mange man holdt i Haanden. Der var saadan en Fred og Hygge over Hjemmet, Husbondfolkene, Børnene og Tyenderne var som en stor Familie. Senere paa Aftenen blev der budt paa Kaffe og Kage, det var ogsaa meget velkomment, Kaffe var ikke noget man fik til Hverdag den Gang end sige med Kage til. Og inden Piger og Karle gik ud og i Seng blev der givet dem nogle Æbleskiver til at tage med ud i Kammeret for at spise Julemorgen, for ingen maatte gaa fastende ud til Kvæget.

Efter Morgenmalkningen, og naar Karlene havde gjort Staldtjeneste, fik man alle i Fællesskab en dejlig Frokost, og til Middag paa denne højtidelige Dag fik vi fersk Suppe. Om Aftenen fik man ogsaa af den gode Slagtemad. Anden Juledag levede vi ligeledes højt.

Folkene havde skiftevis fri, og hver fik sin Julekage, som de kunde tage hjem til deres Forældre. Det kan nok være Sigtebrød var velkomment i et fattigt Hjem. Havde en Karl ingen Forældre var det almindeligt at hans Vaskerkone fik Julekagen. Der var ogsaa andre, der den Gang fik Julerente, f. Eks. Haandværkere eller Folk, der havde hjulpet til paa en eller anden Maade fik Slagtemad og Julebrød.

Præsten og Degnen blev heller ikke glemte. Juledag var det Offerdag, saa skulde i det mindste et Menneske fra hvert Sted i Kirke. Præsten og Degnen skulde have deres. Det var ikke en Gave, men deres rette Tilkomme. Nogle Dage i Forvejen havde Degnen sendt Offersedlerne rundt til Folk, to Sedler til hvert Sted, en til Præsten og en til Degnen, paa Sedlerne stod der Navn, og man lagde saa Pengene saaledes at Navnet paa Sedlerne vendt ind ad, Sedlerne foldedes saa sammen som et Pulverpapir, og paa et bestemt Tidspunkt under Gudstjenesten gik Folk op omkring Alteret. Lagde Præstens Offer der, og Degnens paa Degnestolen.

Juletræer, og hvad dertil hører, kendte man ikke, men paa Trods af det, var Julen ligesaa hellig, højtidelig og festlig som i Nutiden.

Andrea Sørensens tilføjelser i 1947:

Vi har set, hvori Datidens kvindelige Pligter bestod for at skabe en festlig Jul. Kvinderne af 1947 vil vel trods alt prise sig lykkelige over at de ikke skal paa Isen at skylle Tøj, og at de har deres gode Komfurer eller andre moderne Varmeindretninger, Brødet og Øllet bliver bragt ind ad Døren paa trods af Vindstille og andet Besvær. Sengehalmen kendes knapt af Navn. Takket være den sociale Forsorg, behøver ingen gamle Stakler og faderløse Børn at gaa den uendelig ydmygende Tiggergang. Det kan ikke paaskønnes nok.

Men et smukt Træk er Datidens Godgørenhed, baade ved Højtid og til Hverdag, ved at Gaardmandskonerne huskede dem, der var "Trængende", med Mad og Hjælp – men Hjælpen blev gengældt.

De vestindiske Øer og dansk landbrug

Den 31. marts er det et hundrede år siden Danmark afhændede De vestindiske Øer til USA. Forud var gået en lang proces, hvis forudsætning var at jorden var udpint efter mange års sukkerproduktion. Stænderforsamlingerne drøftede allerede i 1836 et salg. I 1852 drøftede folketinget et salg og i 1867 tilbød Danmark USA at købe øerne, men det blev ikke til noget. I 1902 var der igen forhandlinger, men landstinget stemte imod med 1 stemmes overvægt. I 1915 tog USA initiativ til et køb. Panamakanalen var åbnet og USA havde brug for en stor havn, hvor sejskibene kunne vente på at sejle igennem kanalen. Havnebyen "Charlotte Amalie" på Sct. Thomas havde en enorm kapacitet, og derfor var USA interesseret i havnen, men bød på alle tre øer. Efter forhandlinger og en folkeafstemning i Danmark blev salget gennemført, og overdragelsen skete 31. marts 1917.

Anskaffelsen

Den oprindelige herreløse ø St. Thomas, som kong Frederik den Tredje i 1665 havde udstedt et åbent brev om at indtage og befæste, blev i 1672 indtaget af "Vestindisk Compagni", der var stiftet året før. I 1684 annekteredes den nærliggende ø St. Jan, og i 1733 købte compagniet St. Croix af Frankrig. I 1754 købte den danske stat alle aktionærerne i Vestindisk-Guineisk Kompagni ud og opløste selskabet.

St. Thomas havde den fremragende havn, som blev det vestindiske øriges hovedhavn, mens St. Croix først og fremmest blev plantageøen, hvor sukkerrørene dyrkedes i stor stil. Råsukkeret sejlede til Danmark og Norge, hvor det blev raffineret og derefter eksporteret. Sukker var i 1700-tallet dobbeltmonarkiets største eksportartikel.

Indtægterne

I 1700-tallet havde Danmark god økonomi i den oversøiske handel, og meget udmøntede sig i prægtigt byggeri som Frederiksstaden, og Salys rytterstatue af kong Frederik den Femte på Amalienborg Slotsplads er bekostet af Asiatisk kompagni. Rytterstatuen stod færdig i 1771.

Overkammerherre Carl Adolf von Plessen (1678-1758) havde et stort engagement i Vestindisk-Guineisk kompagni, og han opkøbte i 1720'erne syv herregårde vest for Næstved. Til to af herregårdene – Gunderslevholm og Førslevgård - lod han opføre prægtige hovedbygninger.

Mange etablerede sig med plantagedrift, tjente godt, kom tilbage og købte et større landbrug, som plantageejer J. L. Carstens (1705-47). Han døjede med tropiske klima, rejste tilbage til Danmark og købte den sjællandske herregård Knabstrup i 1745. Samme år blev han adlet under navnet Castenschiold.

Det schimmelmanske Fideikommis

Et helt særligt forhold mellem dansk landbrug og den oversøiske produktion og handel findes i Det Schimmelmanske Fideikommis..

Heinrich Carl Schimmellmann (1724-1782) var handelsmand fra Pommern, han blev godsejer og embedsmand. Hans økonomiske talent gav han en stor karriere i centraladministrationen. Han blev ejer af herregården Lindenborg

i Himmerland, som han i 1781 fik ophøjet til et grevskab. Samme år oprettede han Det Schimmelmanske Fideikommis. Som skatmester forvaltede Schimmellmann statens indtægter med effektivitet, og han købte statens fire plantager i Vestindien og et dertil knyttet sukkerraffinaderi på Christianshavn. Samtiden vurderede, at han havde købt plantagerne og sukkerraffinaderiet til dagsprisen, selvom han havde handlet med sig selv. Staten havde fået, hvad der var muligt.

I 1768 lykkedes det Schimmellmann efter en strid med J. F. Classen, at komme i besiddelse af geværfabrikken "Gamle Hammermølle". Under Schimmellmanns udvikledes Hammermøllen til en stor og travl bedrift med levering af geværer, pistoler, sabler og mange andre slags våben.

Den 11. juli 1781 oprettede Heinrich Carl Schimmellmann familiegodset "Det schimmelmanske Fideikommis" af de fire plantager i Vestindien, et palæ og et sukkerraffinaderi i København, Kronborg geværfabrik med Hellebækgård, Hammermølle og Ålsgårde fiskerleje.

Ved oprettelsen af fideikommiset bestod Hellebækgård af 28,5 tdr. hartkorn, hvoraf 15 tdr. var fri hovedgårdsjord.

Hellebækgårds hovedbygning er opført i 1747 af arkitekt Philip de Lange for Stefan Hansen.

Efter H. C. Schimmellmanns død overtog sønnen Heinrich Ernst Schimmellmann både grevskab og fideikommis. Sukkerraffinaderiet på Christianshavn var et af Nordeuropas største. Vigtigst var dog de fire plantager på De vestindiske Øer. Med omkring 1.000 slaver under sig var Schimmellmann ubetinget Danmarks største slaveejer. I årene omkring 1800 gav de vestindiske plantager et årligt overskud på omkring 160.000 rigsdaler. Sukkerraffinaderiet gav på samme tid et årligt overskud på 60.000.

Efter 1813 var de gode tider forbi.

Fideikommiset blev i henhold til lensafløsningsloven afløst i 1930, og Hellebæk gods blev oprettet, og ejerne var: 1) Heinrich Carl lensgreve Schimmellmann med 1/3. 2) Georg Hermann Hugo Adelbert baron von Löwenstern med 25/96. 3) Enkefrue Georgine Marie Antoinette von Silvan-sky med 7/96. Otto August Herman Joachim rigsgreve von Baudissin 41/144. 5) Klaus Wolff Sigismund rigsgreve von Baudissin med 7/144.

I 1949 solgte familien Hellebækgård til staten, og efter ombygning stilledes hovedbygningen til brug for Opfostringshuset.

Kongestensgården og Lykkensgård Avlscenter på Røsnæs

Kongestensgården

Lykkensgård Avlscenter er navnet på et af landets fremmeste svineavlscentre. Avlscenteret findes på gården Voldgård, matr. nr. 6 af Ellede, Raklev sogn, men gården Lykkensgård – matr. nr. 1 af Ellede ikke længere har noget med avlscenteret at gøre, men det var her det hele begyndte i 1937.

Voldgård med Lykkensgård Avlscenter blev i 2007 købt af Ulrik Olsen. Han er fra Kongestensgården, der ligger på det yderste af Røsnæs, hvor hans far, Lars Olsen, driver opformeringsbesætning.

Ulrik Olsen er 35 år og agrarøkonom. Undervejs i sin uddannelse arbejdede han på to svineavlsbesætninger i Danmark og et dansk ejet og dansk drevet svineavlsbesætning i Rumænien.

Der har også været plads til en militær karriere i Ingeniørtropperne (sergent.)

Da Ulrik Olsen i 2007 købte gård og avlscenter var der 500 søer. Avlscenteret omfattede 100 Duroc og 150 landrace. 250 landracesøer var i opformeringen. Til gården hørte 150 ha.

I dag er der 530 søer, heraf 280 i opformeringen. Avlscenteret arbejder fortsat med 100 Duroc og 150 landracesøer. Foruden gårdens 150 ha er der forpagtet 120 ha.

Ulrik Olsen sælger 7 kgs LY galtgrise til producent til slagtning. Han sælger LY sopolte til svineproducenter på Sjælland, Øerne og Bornholm.

Ren Landrace og Duroc eksporteres. Omkring 1. december afgår en sending på 50 avlsdyr til Thailand. Der har just været en delegation fra Filippinerne, som udvalgte 15 avlsdyr, og en delegation fra Grækenland, der aftog 39. Der er 7 medarbejdere på Lykkensgård Avlscenter.

I 2009 stiftedes maskinstationen Agrovest A/S af Ulrik Olsen, hans fader Lars Olsen og Anders Jacobsen. Maskinstationen driver de tre aktionærers 1200 ha, men varetager også vedligeholdelsen af bygninger m.v. Afhængig af sæsonen er der 3 – 6 medarbejdere på Agrovest.

Lykkensgård Avlscenter opnåede i 2012 førsteplads indenfor avl af grise af racen Duroc. Lykkensgård modtog pokalen fredag den 22. februar på Dansk Svineavls generalforsamling i Hirtshals. Grise af racen Duroc karakteriseres ved at være stærke, kødfulde, nysgerrige, dovne og dårlige mødre.

Rangeringen er baseret på indeks, der er et udtryk for grisens økonomiske værdi.

Som noget ganske særligt fremstilles og forhandles legetøj til grise. Det forhandles under navnet Hyotoy.

Da Ulrik Olsen er en ung, dynamisk erhvervsmand, er han blevet optaget i Round Table i Kalundborg, og denne klub har tilmed tildelt ham en fornem erhvervspris.

Slægtsgården

Ulrik Olsens forældre bor fortsat på Kongestensgården, men omkring nytår gennemføres generationsskiftet, og Ulrik Olsen bliver dermed syvende generation på gården, der har været i slægten siden 1800.

Til gården hører 40 ha og der er suppleret med 150 ha. Der er 450 søer i opformeringsbesætningen og det giver beskæftigelse til fire medarbejdere.

Kongestensgårdens historie

Ulrik Olsen fortæller, at Kongestensgården, der ligger i Bjørnstrup by, Refsnæs sogn, oprindeligt hørte under Kalundborg Slots Ladegård, der indtil 1552 havde været kloster for gråbrødremonke, eller som de mere korrekt hedder Franciskanermonke. Kalundborg Slots Ladegård blev frasolgt slottet og kom senere under stamhuset Lerchenborg.

Hvor gammel Kongestensgården egentlig er, kan ikke konstateres, da der kun findes fæsteprotokoller tilbage til 1738 for Kalundborg Slots Ladegård.

Den første fæster vi træffer på er Niels Jensen, der havde gården i fæste før 1738. Han døde i 1753 og sønnen Olle Nielsen overtog fæstet. Han døde imidlertid fire år efter, og 3. december 1757 fik Jens Pedersen fæstebrev på gården. I 1773 måtte Jens Pedersen opgive at drive gården på grund af svaghed, og gården overgik til ungkarl Mads Madsen, der blev gift med Jens Pedersens datter, og Jens Pedersen kom på aftægt.

Efter Mads Madsen blev gården år 1800 overladt til Hans Olesen, som året før var blevet gift med pigen Giertrud Hansdatter.

I 1809 købte Hans Olesen sin fæstegård til selveje, og dens hartkorn var godt 5 tdr.

Hans Olsen døde i 1832 og hans enke, Giertrud Hansdatter, stod derefter som ejer af gården.

I 1852 solgte hun gården til sin eneste søn i ægteskabet, Ole Hansen. Han var i 1830 blevet gift i Refsnæs kirke med Ane Madsdatter, og de fik 10 børn.

I 1862 blev gården delt i fire dele. Hovedparcellen matr. nr. 6a beholdt Ole Hansen selv til 1880, da han solgte den til sønnen Jens Olsen. Matr. nr. 6b, 6c og 6d blev solgt til sønnerne: Peder Olsen, Hans Olsen og Mads Olsen.

I skødet for matr. nr. 6b står bl. a.: ” Da jeg med denne ejendomsoverdragelse har forbeholdt mig ret til ligesom hidtil at drive bundgarnsfiskeri i Nordstrand, enten udfør den herved afhændede lod eller ud for parcellen 6c, må den fornødne postage til fiskeriet ikke nægtes mig eller gårdens efterkommende ejere. Dog skal adgangen til fiskeriet være indskrænket til skellet imellem de nævnte to parceller. Endvidere forbeholdes herved mig og efterkommende ejere af det nævnte fiskeri ret til at optage garn og redskaber navnlig også de fiskeriet tilhørende både på den del af lodden, som ligger nærmest stranden, og til at reparere dem, dog må ingen unødvendig skade gøres på marken.” Sønnen Jens Olsen, der i 1880 overtog hovedparcellen, fik forældrene på aftægt.

Efter Jens Olsen var død i 1889, 42 år gammel, overtog enken Maren Andersen gården. Hun blev gift med gårdejer Mads Rasmussen af Ulstrup, men hun beholdt Kongestensgården som særeje.

I 1908 solgte hun Kongestensgården til sin eneste søn Sophus Valdemar Olsen. I skødet oplyses at gårdens hartkorn var godt 2 tdr. På grund af den noget vigende bonitet omfattede gården 40 tdr. land. Der var 2 heste, 8 køer, 3 kalve, 2 svin, 3 får og 1 vædder.

Sophus Valdemar Olsen havde gården til 1951, da han solgte den til sønnen Eskild Olsen. I 1960'erne udvider Eskild til 30 malkekøer i en topmoderne bindestald med rørmalkning, hvor man kan køre med traktoren igennem stalden og fodre. Umiddelbart derefter renoverer og moderniseres en anden længe til svinestald med plads til 30 årssøer.

I 1984 overdrog den til sønnen Lars Olsen, der i 1986 laves kostalden om til svinestald, så der kan være 135 årssøer med salg af 30 kgs Antonius svin.

1990 bygges en slagtesvinsstald med 1000 stipladser, så alle svin fra 150 årssøer kan opfedes som Antonius grise.

1995 laves der om til opformeringsbesætning.

1998 udvides med 2 stalde og en halmlade, så der er plads til 450 årssøer i opfodring, med salg af LY polte til svinproducenter.

Slægtsoversigt

- 1800 Hans Olesen 1760-1831.
Gift 1799 med
Giertrud Hansdatter 1767-1855.
- 1852 Sønnen Ole Hansen 1803-
Gift 1830
med Ane Madsdatter
- 1880 Sønnen Jens Olsen 1847-1889.
Gift 1875 med
Maren Andersdatter 1851-
- 1889 Enken Maren Andersdatter.
- 1908 Sønnen Sophus Valdemar Olsen 1880
Gift 1908 med
Karen Marie Madsen 1883-
- 1951 Sønnen Jens Eskild Olsen 1920-1991
Gift 1951 med
Anne Katrine Petersen 1929
- 1984 Sønnen Lars Olsen 1958
Gift 1981 med
Lis Kjærgaard Nielsen
- 2017 Sønnen Ulrik Kjærgaard Olsen

Ulrik Kjærgaard i haven til Voldgård.

Et brev til St. Thomas

Af Bjarne Ravn Christensen,

Brevet til St. Thomas

I forbindelse med Thisted Frimærkeklubs store formidlingssalg i november måned 2015 erhvervede jeg mig en pose med forskellige breve. De fleste var meget almindelige, men ind imellem var der også nogle mere spændende, bl.a. et brev til St. Thomas.

Brevet er sendt fra Slagelse den 23. januar 1914 og efter næsten 3 uger fik det på bagsiden sit ankomststempel den 12. februar på St. Thomas.

Afsenderen er P. Fabricius og modtageren er datteren Anna Fabricius.

Frankeringen

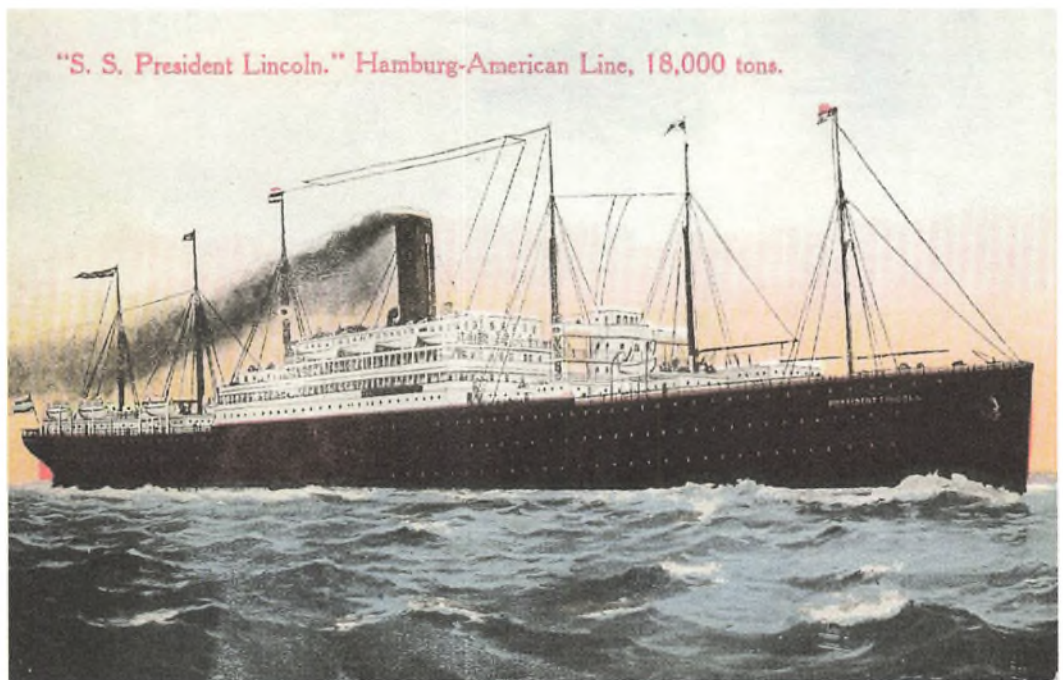
Frankeringen på 10 øre lyder ikke at så meget, men der er en forklaring. Indtil Verdenspostforeningens etablering i 1875 var der specielle takster. DVI (Dansk Vestindien) blev tilsluttet den 1. september 1877. Imidlertid blev der i 1880 mulighed for at sende breve med danske handelskibe til dobbelt landsportotakst = 16 øre. Muligheden har formodentlig ikke været så meget anvendt, men det blev til

gengæld en mulighed for at sende post til DVI via Hamburg i dansk brevsekk. Brevsækken blev fragtet til DVI med tyske skibe. Taksten startede i 1890'erne med 25 øre, men denne blev nedsat i april 1899 til 20 øre, for i 1908 at blive yderligere nedsat til 10 øre. Taksten på 10 øre holdt sig til salget af øerne. Brevet er altså korrekt frankeret.

Ankomststempellet på bagsiden

"S. S. President
Lincoln"

"S.S. President Lincoln"

Som det fremgår af kuvertens forside, så er brevet videre sendt fra St. Thomas til New York. Med rødt står der på engelsk, at Anna Fabricius er passager på 1. klasse på skibet "President Lincoln", og at skibet skal til Europa. President Lincoln tilhørte rederiet Hamburg American Line (HAPAG), og brevet blev videre adresseret til deres amerikanske hovedkontor, som lå på Broadway i New York. Anna Fabricius var altså påbegyndt hjemrejsen til Danmark, inden brevet nåede til St. Thomas.

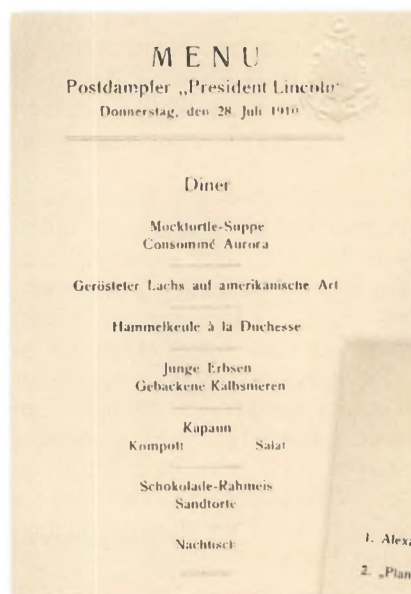
Hamburg American Line er Tysklands ældste og største dampskibsselskab. Det blev grundlagt den 27. maj 1847 af nogle købmænd i Hamburg. I løbet af nogle få årtier voksede selskabet fra at have nogle få sejlskibe til at blive verdens største dampskibsselskab, hvis skibe sejlede til alle steder i verden. Den store immigration fra Tyskland og senere også fra de østeuropæiske lande til Amerika var en af hovedårsagerne til den kraftige vækst. Der var således over 5 millioner tyskere, der var immigreret til USA inden 1. verdenskrig.

Den 1. september 1970 fusionerede HAPAG med det Bremen baserede firma North German Lloyd til Hapag-Lloyd AG.

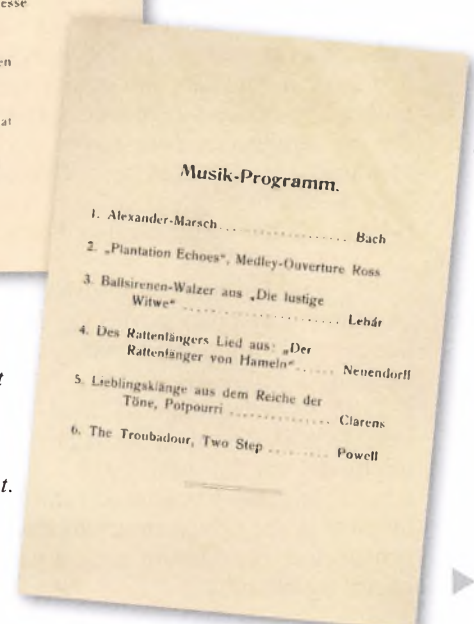
"President Lincoln" havde plads til til 202 passagerer på 1. klasse, 153 på 2., 788 på 3. og 2.300 på 4. klasse. Skibet var oprindeligt i 1903 bestilt af et andet firma, men ordren blev annulleret, og skibet blev ikke bygget færdig før 1906, hvor Hamburg American Line købte det og døbte det "President Lincoln". Hun begyndte sin jomfrurejse den 6. januar 1907, da hun sejlede fra Hamburg til Boulogne, Plymouth og New York. Hun var på det tidspunkt verdens største fragtskib og også verdens største immigrantskib. Den 25/7/1914 startede hun sin sidste, Hamburg - Southampton - New York. Her blev hun interneret på Hoboken, New York indtil 1917, da hun blev beslaglagt af de amerikanske myndigheder.

Skibet blev nu kaldt "USS. President Lincoln" og blev herefter brugt som troppetransportskib. Skibet sejlede fem ture fra New York til Frankrig og havde i alt ca. 23.000 amerikanske soldater med sig. De fire første ture gik godt uden uheld. Hun sejlede fra New York på sin femte og sidste tur til Europa den 10. maj 1918. Den 23. maj ankom

hun til Brest, og den 29. vendte hun hjemad sammen med tre andre troppetransportskibe og eskorteret af nogle destroyere. Da skibene var kommet ud af det område, hvor der var størst risiko for at møde ubåde, forlod destroyerne ved solnedgang den 30. maj konvojen og troppetransportskibene fortsatte alene. Næste morgen, den 31. maj blev "President Lincoln" imidlertid ramt af tre torpedoer fra den tyske ubåd U-90 og sank ca. 20 minutter efter. Af de 715 ombordværende mistede 26 besætningsmedlemmer ved den lejlighed livet.

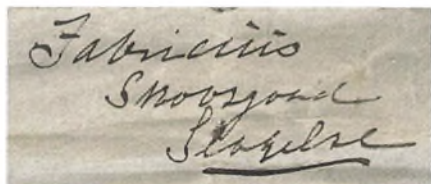
Foruden postkortet øverst på siden med "President Lincoln" har jeg også efterfølgende erhvervet mig et menukort fra skibet. Her kan ses, hvad man kunne få på 1. klasse, samt hvilken musik orkestret ville spille

Skovsgård
ved Slagelse

Familien Fabricius på Skovsgaard

På bagsiden af kuverten kan man se, at afsenderen var Fabricius, Skovsgaard Slagelse.

Første gang man ser Skovsgaard omtalt er i 1581. Gården er beliggende i Kirkerup sogn, Vester Flakkebjerg Herred, Sorø amt. Den nuværende hovedbygning er opført i 1820.

Den 17. december 1848 købte ritmester Edvard Fabricius (1809-1850) Skovsgård, og efter hans død i 1850 beholdt enken, Hanne f. Steinmann, gården indtil 1870, da sønnen Peter Frederik Fabricius (1842-1917) overtog den. Peter Fabricius er vores brevsriver.

Skovsgårds ejer blev gift med Tofa Qvistgaard, der arvede Lyngbygård. Jeg har i øvrigt en del kuverter, der er adresseret til flere af familiens medlemmer, hvor Lyngbygård er adressen. Efter godsejerens død i 1917 deltes besiddelserne, således at Skovsgård overgik til datter Anna Henriette Elizabeth Fabricius (1878-1968), vores brevmotager. Frk. Fabricius var meget glad for Skovsgård og ikke mindst for den store hollandske mølle, der var hendes stolthed. Den hollandske mølle var blevet opført i 1817 som erstatning for en vandmølle, som havde problemer med for ringe vandmængder. Den store hollandske mølle var længe i brug og den blev sat i stand af frøken Fabricius i 1952, men tidens tand har været hård ved den.

I 1842 oprettedes et rugbrødsbageri til gårdens eget brug i en bygning ved den gamle vandmølle. I 1851 fik bageriet kongelig bevilling til at måtte bage fint brød (hvedebrød) og samtidig blev det offentligt bageri.

I 1903 flyttedes bageriet med bolig til den nuværende beliggenhed nord for Skovsgård. Bageriet blev forpagtet ud, og det var det indtil 1973.

Efter at bageriet havde stået tomt i 17 år tog lokale kræfter fat på at skabe et bagerimuseum, som åbnede i 1992. Bagerimuseet er et museum for de gamle håndværk: mølleri, bageri og konditori.

Nevøen, godsejer Peter Fabricius, til Lyngbygård og Gjerdrup godser, var gennem mange år Annas landbrugsfaglige støtte og i 1968 arvede han Skovsgård.

I 1986 overdrog kammerherre Peter Fabricius Skovsgård til datteren Benedicte gift med civilingeniør Steen Lading, og de flyttede ind på gården.

Efter Benedicte Ladings død i 2003, har Steen Lading ejet gården.

Ole G. Nielsen fra Hashøj arkiverne har været i forbindelse med frk.

Fabricius' kokkepige, som har fortalt, at Anna Fabricius gennemførte flere store rejser. Det stemmer også fint overens med mange af de kuverter, jeg er i besiddelse af.

Frøken Anna Elizabeth
Fabricius som ung,
da hun foretog rejsen

Anna Fabricius i haven til Skovsgård sammen med sin storesøster Eva Augusta Suhr, gift med gårdejer Johan Theodor Suhr, Rosengård ved Ringsted

Tolerance

Få har den kulturelle ballast i orden til at forstå, at vi har to reformer om helligdage.

Christian den Femte og biskop Peder Bagger afskaffede i 1686 en masse helligdage og lavede en stor – Store Bededag. Struensee gennemførte i 1771 – ved forordning af 26. oktober – en reduktion af helligdagene. Han afskaffede 3. festdag i højtiderne jul, påske og pinse samt Helligtrekongers dag (6. januar), Sankt Hansdag (24. juni) og Mikkelsdag (29. september).

Ifølge den gamle lovgivning skulle helligdagene helligholdes i fred og andagt. Udskænkning var forbudt, der måtte ikke arbejdes, og fra 1735 til 1845 var der tvungen kirkegang på søndage og helligdage. Og netop derfor afskaffedes 3. helligdagene. Første og anden dagene var højtidsdage med fred og andagt. Tredjedagene var i den folkelige tradition blevet festdage, og for helligdagene var det skik at tage den forudgående aften med, netop som vi stadig gør. Jøderne begynder dagen med aftenen, og vi husker alle, at der et sted står, at det blev aften og det blev morgen den første dag. Struensee var politisk tonedøv. Vedrørende hans helligdagslovgivning var det sådan, at han mente at de dage han ville af med, kun var dage der blev brugt til fest og ballade, og så kunne de bare afskaffes. Man skal ikke røre ved folks fester og traditioner!

Nu taler vi ikke længere om hekse og trolde, og vi ved det er gammel snak. Til gengæld er der i dag noget vi ikke taler om – eller rettere noget vi ikke må tale om, for så er man politisk ukorrekt.

En person med mørk hud må ikke omtales som neger, med hedder en afrikaner. Der er mange mennesker i Afrika som ikke er mørke, men de er fra Afrika. Der var en lærer på teknisk skole i Slagelse, som er total mørkelagt, men født i Mellemamerika, og han er ikke afrikaner.

I den politiske korrektheds navn har man skrevet ungdomsklassikere om. Jeg skal bare nævne Elefantens vuggeviser, hvor der oprindeligt stod, at han kunne få en negerdreng som rangle. Nu får han en kokosnød.

Opstemt af den politiske korrekthed fandt jeg min gamle bog om Den store Bastian. Børnebogen Den store Bastian blev skrevet i Tyskland i 1844 og senere oversat til dansk. Det er en bog, der lærer de små børn at opføre sig ordentligt både overfor andre og overfor sig selv. Det mest kendte digt i bogen hedder:

Historien om de sorte drenge

På Vesterbro en Neger gik
Fornam på issen solens stik,
Så slog han op sin paraply,
For under den at søge ly.
Nu Ludvig kom med flag i hånd
og Morten med sit tøndebånd.
Og Jeppe - ej at tale om –
Han med sin kringle også kom.
De lo og råbte alle tre.
Nej, vil man blot den sorte se!
Så drev de med den stakkel gæk
Fordi han var så sort som blæk.

Da kom den store Bastian.
(På billedet du se ham kan).
Sit store blækhus med han har;
Han sagde: Børn, gør ikke nar
Af negerens den sorte hud.
Den fik han af den gode Gud,
Så han ej selv kan gøre for,
At den er ikke hvid som vor!
Men drengene langt værre lo
Og lod ej negren gå i ro.

Vred blev den store Bastian.
(På billedet du ser hvordan).
Og da han karl var for sin hat,
Han fik dem i kardusen fat.
Ham Ludvig rev og Morten bed
Og Jeppe – ham med kringlen – sled.
Det hjalp dog ej. For han var slem:
Han i sit blækhus dypede dem.

Her ser du nok at Bastian
Har gjort dem hver til morian
Ja, sortere de blev min tro
End negeren af hvem de lo.
Blækdrengene i solskin må
Nu smukt bagefter negren gå
Men havde de ej sådan let,
Var ulykken vist ikke sket.

Bogen er skrevet dengang der var kolonier til og i kolonierne var slaver, også i de danske kolonier. Derfor er det meget interessant at erfare, hvad man dengang mente om folk af fremmed herkomst.

Vers 2 siger det hele:

*Børn, gør ikke nar
Af negerens den sorte hud.
Den fik han af den gode Gud,
Så han ej selv kan gøre for,
At den er ikke hvid som vor!*

Fortællingen er interessant. Den sorte hud er en gave fra Gud, så menneskene nær ækvator kan tåle solens stråler. Det er et fornemt udtryk for tolerance i en tid, hvor demokratiet, der bygger på menneskerettighederne om at alle mennesker er lige og frie, først var ved at komme frem, men hvor vi både i Tyskland og Danmark havde enevælde, da bogen blev skrevet.

Vi skal ikke lade os forarge over enkelte ord, men glæde os over indholdet, der viser respekt og tolerance for alle mennesker.

Tolerance er vor styrke.

Med disse betragtninger ønsker redaktionen alle bladets læsere glædelig julefest og godt nytår.

Kredsens arrangementer er interessante, og alle er velkomne til at deltage i det, der har interesse. Hvis man vil vide mere om et arrangement, så tag kontakt med formanden for den arrangerende kreds, navn og telefonnummer findes side 2.

Alle aktuelle indbydelser til kredsens arrangementer kan ses på foreningens hjemmeside www.slaegts-gaardsforeningen.dk under punktet kalender.

Vendsysselkredsen

Vi havde en aften med et billedeforedrag om New Zealand og Syd Australien ved Finn Moltsen, Esther og Niels Ole Volhøj.

Aftenen blev holdt sammen med Vendsyssel-Gildet. De mødte tilhørere var glade for at høre om fremmede himmelstrøg.

Det er jo et anderledes landbrug man driver down under. Naturbillederne er også flotte fra de fremmede himmelstrøg.

En aften hvor kun 7 medlemmer af vores forening mødte op. (incl. de 3 der viste billeder).

Det er godt, at der mødte 25 op fra Vendsyssel – Gildet.

Til vores medlemmer af Vendsysselkredsen. Nu er det nu, at I skal sende jeres e-mailadresse, her til jeres kredsformand. På e-mail: enovolhøj@mail.dk

Det bliver nemmere og billigere at sende indbydelser m.m. ud i fremtiden.

Niels Ole Volhøj

Himmerlandskredsen

Tirsdag den 28. februar 2017 kl. 13.00 besøger vi Lindholm Høje Museet Vendilavej 11, 9400 Nørresundby, hvor guide Tommy Jensen, vil vise os rundt i området, med panoramaudsigt over Limfjorden, som vores forfædre brugte, for mere end 1000 år siden.

Bagefter ser vi den moderne bygning, med den store udstilling, af ting der fortæller og viser om livet i vikingetiden.

I Cafeen Lindholm Høje kan vi smage, hvordan mad fra vikingetiden smager, garneret med spændende fortællinger og dufte fadeburskøkkenet, der er/var selvforsynende året rundt. For 80 kr. får vi rundvisning og entre, kaffe eller andet fra Frændemenuen i cafeen er for egen regning.

Ingen tilmelding.

Generalforsamling afholdes tirsdag den 4. april 2017 kl. 18.30, hvor vi starter med et besøg hos Arden Frugt og Grønt, Østergade 35, 9510 Arden, der kan vi se hvordan 2 rækker kartofler i en gammel høsefold, kan udvikle sig til en butik, med næsten alt hvad hjertet kan begære til dine smagsløg.

Lotte vil fortælle om opstart m.v. af butikken, som nu holder 3 generationer i gang dagen lang.

Bagefter kører vi til Lene og Per Lynges Laursen Storardensvej 19, 9510 Arden, og ser de moderne stalde til 38 ammekøer, er for nyligt valgt til formand for Dansk Kødkvæg. Efter rundvisningen går vi i jagstuen og holder vores generalforsamling med sædvanlig dagsorden og kaffe til.

Inden vi kører hjem er der ost- og ølsmagning, så vi kan sammensætte et godt påskebord, hvis der er tid til at nyde det. Tilmelding senest fredag den 31. marts af hensyn til borddækningen på mathy@postkasse.net eller 21555950, prisen for denne aften er 100 kr.

Mads P. Christensen

Nordsjællandskredsen

Vintermøde og generalforsamling den 19. januar 2017 kl. 19 i Grønnegadecentret, Grønnegade 15, 3400 Hillerød.

Først vil Knud P. Hansen fortælle om Bornholm og den russiske besættelse. Efter kaffen holder vi vores generalforsamling.

Tilmelding til Jens Brogaard Jensen 47529918 eller Jørgen Bohn 48267282

Jens Brogaard Jensen

Midtjysk kreds

Bestyrelsen for Midtjysk kreds har netop været samlet. Alle otte bestyrelsesmedlemmer deltog. Eftersom der blev indvalgt to nye medlemmer på generalforsamlingen, startede vi med en præsentationsrunde. Det er dejligt at være en del af en sådan bestyrelse, der besidder så vidt forskellige kompetencer og har så mange erfaringer at trække på. Dels fra en tilværelse som selvstændig erhvervsdrivende gennem en årrække, men også fra vidt forskellige tillidshverv i samfundets tjeneste.

Herefter konstituerede Midtjysk Kreds sig med under tegnede, Gunhild Olesen Møller, fra Mors som formand. Jens Skytte fra Aldrupgård ved Ulstrup, kredsens tidligere formand som stedfortræder for formanden. Begge var genvalg. Kredsens bestyrelse består desuden af Bent Jacobsen fra Thorsø, der ligger tæt på Aarhus Kredsens område. Hans Peter Iversen fra Haurbakgård tæt ved Kjellerup. Chresten Mads Elgaard fra Kjærgårdsholm per Spøttrup. Vores nye bestyrelsesmedlem Christian Fly Christensen bor i Oddense i Salling. Poul Villumsen fra Vordegaard bor ved Hjarbæk Fjord og det er per Løgstrup. Sidstnævnte og nyvalgt er Niels Møller for Koustrup Møllegaard per Snedsted i Thy. Det er en stor fordel når vi laver programmer, at vi er så bredt funderet og kender stort set hver en krog af kredsens. Kredsens har vel en afstand på over 150 km fra den sydligste del ved Thorsø til Hanstholm i nord.

Bestyrelsen var samlet for at få nogle ting omkring årsmødet i 2017 på plads. Midtjysk Kreds har som bekendt værtskabet og udgangspunktet bliver Golf Hotel i Viborg. Eftersom vi skal besøge nogle lokaliteter nordvest og syd for Viborg har især Poul Villumsen og Hans Peter Iversen, som lokale folk, truffet nogle gode aftaler med besøgsværter. Programmet er stadig i proces, men de overordnede rammer er på plads.

Gunhild Olesen Møller

Sjælland Syd

Vi indbyder til generalforsamling i Everdrup Samlingshus, Everdrupvej, 20 4733 Tappernøje fredag den 31. marts 2017 kl. 14.00

Efter generalforsamlingen vil Lars Ebert skoleleder Hylinge skole synge og akkompagnere med sin guitar, vi synger med på de kendte sange.

Kaffe kage og underholdning: 60.00 kr.

Vel mødt til en god eftermiddag

Knud Pedersen

Vestsjællandskredsen

Generalforsamlingen afholdes tirsdag den 21. februar 2017 kl. 14.00 på Landbrugsskolen i Høng.

Dagsorden ifølge vedtægterne.

Efter generalforsamlingen og kaffen fortæller Carl Gabe, Høng om familien Lawaetz på Refsnæsgård og Kålund Kloster. Carl Gabes morfader, godsejer Carl Lawaetz, var den sidste Lawaetz på Kålund Kloster.

Af hensyn til kaffe og fællesudgifter opkræves kr. 60,00.

Karen Andersen.

NYT MEDLEM

Randi og Bjarne Knudsen
"Søholm"
Søholmvej 1, Nørager
8961 Allingåbro

Bladet i 2017

Hovedbestyrelsen har besluttet, at der skal udkomme et blad mindre i 2017. Derfor vil bladet forventes ude omkring 1. marts, 1. maj, 1. juli, 1. oktober og 1. december. Afleveringsfrist til de enkelte blade er 1 måned før den forventede udgivelse.

TIL VORE MEDLEMMER

Indsamling af e-mail adresser.

I bedes kontakte jeres kredsformand og meddele jeres e-mailadresse. Hvis I ikke har e-mail bedes I også meddele det til jeres kredsformand.

Webmaster.

Foreningen vil gerne i kontakt med en person der vil være webmaster for Dansk Slægtsgårdsforening. Opgaven består hovedsageligt i at lægge bestyrelsesændringer og arrangementer på hjemmesiden.

Det kunne eventuelt være i tilknytning til Slægtsgårdsarkivet på Gl. Estrup, men opgaven kan løses per mail overalt i landet.

For indeværende er der to frivillige hjælpere på Slægtsgårdsarkivet der har til opgave at indsamle oplysninger om slægtsgårde. Den del af foreningens virke omkring Slægtsgårdsarkivet fortsætter uændret.

Slægtsgårdsarkivet har åbent hver onsdag.

*Gunhild Olesen Møller
Landsformand for Dansk Slægtsgårdsforening.*

Returadresse:
Inger M. Hansen,
Svalevej 13, 4440 Mørkøv
ID: 47395

Kommende kredsaktiviteter

Her bringes oversigten over kredsens aktiviteter for de næste par måneder.
Udførlig indbydelse ses i afsnittet "Nyt fra Kredsene" og på foreningens hjemmeside.

Himmerlandskredsen

Besøger på Lindholm Høje Museet, Nørresundby, tirsdag den 28. februar 2017 kl. 13.00
Generalforsamling tirsdag den 4. april 2017 kl. 18.30, Arden.

Nordsjællandskredsen

Vintermøde og generalforsamling den 19. januar kl. 19 i Grønnegadecentret, Hillerød.

Sjælland Syd

Generalforsamling i Everdrup Samlingshus fredag den 31. marts 2017 kl. 14.00

Vestsjællandskredsen

Generalforsamlingen den 21. februar 2017 kl. 14.00 på Landbrugsskolen i Høng.

*Vikingegravpladsen
ved Lindholm Høje*